FATİH İSTANBUL KAPILARINDA

Tarihî Roman

Enver Behnan Şapolyo

ÖTÜKEN

YAYIN NU: 1017
EDEBÎ ESERLER: 413

T.C. KÜLTÜR ve TURİZM BAKANLIĞI
SERTİFİKA NUMARASI: 49269

ISBN: 978-975-437-995-2

www.otuken.com.tr | otuken@otuken.com.tr

1. Basım: 1965, Rafet Zaimler Kitabevi

4. BASIM

ÖTÜKEN NEŞRİYAT A.Ş.®
İstiklâl Cad. Ankara Han 65/3 • 34433 Beyoğlu-İstanbul
Tel: (0212) 251 03 50 • (0212) 293 88 71 - Faks: (0212) 251 00 12

Kapak ve Çizimler: Yusuf Güçlü

Dizgi-Tertip: Ötüken

Kapak Baskısı: Pelikan Basım

Baskı: VİZYON BASIMEVİ KAĞITÇILIK
MATBAACILIK VE YAY. SAN. TİC. LTD. ŞTİ.
Beylikdüzü O.S.B Mah. Orkide Cad. No:1/Z
Beylikdüzü/İSTANBUL Tel: (0212) 671 61 51
Sertifika No: 52098

İstanbul- 2022

Kitabın bütün yayın hakları Ötüken Neşriyat A.Ş.'ye aittir. Yayınevinden yazılı izin alınmadan, kaynağın açıkça belirtildiği akademik çalışmalar ve tanıtım faaliyetleri haricinde, kısmen veya tamamen alıntı yapılamaz; hiçbir matbu ve dijital ortamda kopya edilemez, çoğaltılamaz ve yayımlanamaz.

-I-

FATİH'İN BABASI KOCA MURAT

Bir sabahtı, güneş ilk ışıklarını Tunca'nın mor sularına vurduğu zaman, Hünkâr bahçesinin zümrüt yüzlü çayırlarına dağılmış olan tavus kuşları renk renk kanadlarını açmış dolaşıyorlardı. Ulu çınarların üzerine konmuş çeşit çeşit kuşlar ruh okşayıcı ötüşleriyle sabahı karşılıyorlardı. Yukarıda gök mavi, aşağıda yer yemyeşildi. İkisi arasında insanlar mutlu günler yaşıyorlardı. Bu devirde Türk milleti de şanlı günlerinin bahtiyarlığı içindeydi. Çünkü Osmanlı tahtında Koca Murat Gazi oturuyordu. Halk tarafından çok sevildiğinden Koca Murat Gazi diye anılırdı. O, kahraman olduğu nisbette, ince ruhlu bir şairdi.

Tavusların ve kuşların ötüşleri onu çok erken uyandırdı. Uyanmasiyle kalkması bir oldu. Onda bir kumandan çevikliği vardı. Hünkâr sarayının balkonuna çıktı. Önce güneşin altın saçlarına, sonra da Tunca'nın köpüklü sularına baktı. Bir sabah rüzgârı her tarafı yalayarak geçiyordu. Yeryüzü ne güzeldi. Tabii, güzellikleri görenlere güzeldi. Ruhen ince olan Murat Gazi her tarafa baktı baktı doyamadı.

O devirde Osmanlı Devleti'nin merkezi Edirne şehriydi. Padişahlar sık sık Bursa'ya gitmekle beraber, Edirne'yi daha ziyade tercih ediyorlardı. Edirne'de Kavak Meydanı'na, Murad-ı Hüdavendigâr bir saray yaptırmıştı. Bu

saraya mermer bir kapıdan girilirdi. Gayet süslü yapılmış olan bu sarayın geniş bir damı olup üzerinde bir de cihannüması vardı. Odaların duvarları yeşil çinilerle kaplı olup, duvarları altın yaldızlarla bezenmişti. Meriç Nehri'nin bir kolu olan Tunca, berrak sulariyle bu sarayı yalayarak akmakta idi. Bu sarayın bahçesinde mevsimine göre renk renk çiçekler, birçok selvi, çınar, pek çok da kavak ağaçları semaya yükselmekte idi.

Koca Murat, sarayının balkonundan bu güzelliği seyrettikten sonra giyindi ve masasının başına oturdu. Tabiattan ilham almış olacak ki, şu şiirini yazdı:

Uykuda dün gece canım gibi cânân gördüm
Ten-i efsürdede kalkıp eser-i cân gördüm.

Leblerin hasta iken ağzıma aldım ya Allah,
Ey tabib-i dil û cân derdime derman gördüm.

O, bu derece ince bir ruha sahipti. O gece rüyasında bir cânân görmüş olacak ki, onu canına yakın görmüş, sonra da bu şiiri karalamıştı. Koca Murat Gazi'nin dört eşi vardı. Birinci kadınefendisi İsfendiyaroğlu'nun kızı Hatice Hümâ Hatun idi. İkinci eşi Teke Beyi'nin hemşiresi. Üçüncüsü Sırp Kralı Jorj Brankoviç'in kız kardeşi Mari. Dördüncüsü ise korsanlar tarafından esir edilmiş bir Fransız kızı idi.

Koca Murat Gazi dört kadına malik olan bir bahtiyardı. Hem zevki, hem de harbetmeyi seviyordu. Memleket hizmeti geldiği zaman, ordusunun başında düşmanlara duman attırıyordu. Barış zamanında kâh Edirne Sarayı'nda, kâh Bursa Sarayı'nda eğleniyordu. Bursa Sarayı'nın geniş havuzu içinde eşleriyle kayık safası yapıyor, akşamları da içki sofrasını kuruyor, yazmış olduğu şiirini okuyordu.

Sâki getir getir yine denk-i şarabımı,
Söylet, dile getirene cenk ü rebabımı
Ben var iken, gerek bana bu zevk-u safa,
Bir gün gel ki görmiye kimse türabımı

Diyor, sazların ahenkleri içinde canından geçiyordu. Koca Murat Gazi böyle bir insandı.

Murat Gazi bugün pek neşeli idi. El çırptı, içeri kethüda kadın geldi. Ona:

- Kahvaltı getir!

Dedi. Kethüda kadın:

- Başüstüne hünkârım efendim...

Diyerek çıktı. Biraz sonra ona bal ile kaymak biraz da ekmek getirdi. O bal ile kaymağı çok seviyordu. Kahvaltısını yedikten sonra ayağa kalktı. Sert adımlarla odasından çıkarak selâmlığa gitti. Sıra sıra dizilmiş saray ağaları hünkârı selâmladılar. Bu salon da pek muhteşemdi. Yerlere Türkmen halıları serilmiş, tavandan büyük bir avize sarkmaktaydı.

Biraz sonra bir çavuş içeri girerek boyun eğdi. Koca Murat:

- Ne var ağa?

Diye hitab edince:

- Şevketlû hünkârım, veziriniz Halil Paşa kulları geldiler.

- Var söyle buyursun!

Dedi. Çavuş dışarı çıktı. Biraz sonra Çandarlı Halil Paşa içeri girerek boyun eğdi ve padişahı etekledi. Koca Murat:

- Gel benim sevgili vezirim, yanıma otur.

- Tanrı ömrünüzü müzdad buyursun!*

- Böyle sabah erken ziyaretinden maksat ne ola? Hayır mı, kötü haber mi?

---

* Müzdad buyursun: Artırsın.

- Kötülük düşmanlara, hayırlar Âl-i Osman mülküne.

- O halde ne var ne yok?

- Şevketlû hünkârım. Bizans İmparatoru hiç rahat duramıyor.

- Yine ne yapmak istiyor?

- Durmadan Papa'dan yardım istiyor.

- Bizanslılar Ortodoks mezhebinde, Papa ise Katoliklerin ruhanî reisidir. Bunlar birbirlerini sevmezler ki. Fırsat bulsalar birbirlerinin gözünü çıkaracaklardır. Bunlar birbirlerine nasıl yardım edebilirler?

- Bu iki kâfir Müslümanlığa karşı her zaman için birleşebilirler. Atalarımız Selçuklular zamanında Anadolu'yu kana boyayan Haçlı ordularını hazırlayan Papa değil miydi? Bu gözü dönmüş insanlara kollarını açan da Bizans imparatorları değil miydi?

- Çok doğru söylüyorsun!

- Çok dikkatli olmamız lâzımdır.

Koca Murat ayağa kalkarak bir aşağı bir yukarı dolaştıktan sonra:

- Anadolu'nun üzerine kara bulutlar hep Balkanlardan gelmektedir. Türkoğlunu ve Müslümanlığı yok edecek kuvvetler hep Tuna boylarından akıp her tarafı harap etmektedir. Bu sebeple Orta Avrupa'da toplanan Haçlılar'a karşı uyanık olmak gerektir. Bunun için hedefimiz Avrupa'nın kapısı olan Belgrad'ı almak, ikinci hedefimiz de Haçlılar'ı üzerimize musallat eden Bizans'ı ortadan kaldırmaktır.

Çandarlı Halil Paşa:

- Görüşleriniz pek kuvvetli ve ileridir. Önce İstanbul'u almak ve Bizans'ı ortadan kaldırmak muhakkak lâzımdır.

- Evet İstanbul Anadolu ile Rumeli'nin ortasında bir şîr-pençe* gibi duruyor. Bizi rahatsız ediyor. Behemehal İstanbul alınmalıdır.

---

* Şîr-pençe: "Aslan pençesi"; bu isimle anılan kan çıbanı.

- İşte padişahım, bu İstanbul'un kuşatılması için tedbirler düşündüm. Onu arza geldim.

- Ne düşünüyorsun?

- Önce İstanbul'un o kalın surlarını yıkmak için ağır toplar döktürmek lâzımdır. Sonra bir donanma, kara kuvvetlerinin de talim ve terbiyesine devam.

- Çok doğru düşünüyorsun. Önce top döktürmek lâzım. Esasen top döken büyük ustalara sahibiz. Venediklilerin elinden Kerme-Hisar'ı bu muazzam toplar sayesinde fethetmedik mi?

- Evet padişahım.

- Benim en büyük emelim İstanbul'u almaktır.

- Cihan tarihine bu şanlı sahifeyi yazmak, Hazreti Muhammed'in emelini tahakkuk ettirmek padişahıma nasib olmasını Ulu Tanrı'dan niyaz ederim.

- Sağol vezirim. Sen bu hususta hazırlıklarını yap. Fakat Tuna boyu düşmanları bizi rahat bırakırsa...

- Tanrı'nın yardımıyla hakkından gelirsiniz padişahım.

- Ordularım sayesinde.

- Padişahım azim ve iradenizle.

- Önce Cenab-ı Hakk'ın yardımıyla, sonra kılıcımın kuvveti ile.

- Buna şüphe yok padişahım. Müsaadenizle.

- Buyur gidebilirsin.

Koca kavuklu koca vezir selâm verdikten sonra huzurdan ayrıldı.

Koca Murat, bundan sonra Selâmlık'taki çalışma odasına çekilerek çalışmağa başladı. Koca Murat Gazi çok zeki ve durmadan çalışan bir padişahtı. Hem de temiz yürekli bir insandı, Müslüman ve Hıristiyan onu sevmiyen bir kimse yoktu. O, hakikaten sevilmeğe lâyık bir Türk padişahı idi. Zamanı Türk milletinin en mesut günleri idi.

Koca Murat Gazi saltanat hırsına kapılmamış bir padişahtı. Müslüman hükümdarlar olsun, imparatorlar ol-

sun tahtlarına dört elle sarıldıkları halde, bu Türk padişahının gözünde saltanat sürmek hevesi yoktu. Tebaası olan Hıristiyanlara fazlasıyla müsamaha gösterirdi. Komşu devletlerle barış halinde yaşamayı gaye edinmişti. Barışçı ve insanlığı seven bir hükümdardı. Bu sebeple vesile buldukça komşu devletlerin elçileriyle sıkı münasebette bulunurdu.

Koca Murat, odasında çalışırken çavuş, kapının önünde boyun eğdi.

- Ne var?

- Veziriniz bir haber vermeğe geldi.

- Gelsin!

Deyince kapıda beklemekte olan Veziriazam Halil Paşa selâm vererek, divana durdu. Koca Murat:

- Bu ikinci ziyaretinin sebebi ne?

- Hünkârım, divana gidip çalışırken, Macaristan'dan bir elçi geldiğini haber verdiler. Ben de kabul ettim. Zat-ı devletlerini ziyaret etmek müsaadesini istedi, ferman padişahımındır.

- Pekâlâ, kuşluk vakti divana getiriniz.

Diye emretti.

Öğleden sonra saray askerlerinden Solaklar, sarayın kapısına dizildiler. Solakların kıyafetleri pek ihtişamlı idi. Başlarındaki miğferler altından olup üzerlerinde mavi renkte arkaya doğru kıvrılmış tüyler takılı idi. Üzerlerinde samur kürkler, içlerinde sarı renkli ipek elbiseler vardı. Bellerinde gümüş bir kemer, ellerinde ise mızraklar bulunmakta idi. Bunların ötesinde ise ellerinde asalar bulunan otuz çavuş dizilmişti. Bunlar saray kapı muhafızları idi. Baş tarafta da çavuşbaşı yer almıştı. Macar elçisi yanında iki tercümanı olduğu halde sarayın kapısına geldi. Saray haseki ağalarından birisi elçiyi karşıladı. Onu Saray-ı Hümâyun'un* kapısı yanında bulunan bir odaya getirdi.

* Saray-ı Hümâyun: Türk imparatorluk sarayı.

Koca Murat Gazi

Bu odanın duvarlarında çeşitli silâhlar asılı idi. Elçi, muharip bir milletin sarayına geldiğini hissetti. Elçiye bir şerbet sundular. Biraz istirahatten sonra elçiyi aldılar, sarayın has bahçesinden sarayın bulunduğu yere doğru ilerlediler. Ortada bir havuz vardı. Bu havuza aslan ağızlarından berrak sular akmakta idi. Her taraf renk renk çiçeklerle bezenmişti. Elçiyi saraydan içeri alarak divanhaneye getirdiler. Kapının yanında bulunan bir iskemleye oturttular. Biraz sonra üç vezir ile Rumeli Beylerbeyi ve sancak beyleri gelip, salonun etrafına dizildiler.

Salonun bir köşesinde altın bir taht kurulmuştu. Biraz sonra ağalardan biri:

- Şevketli hünkârımız geliyor!

Diye bağırdı. Bütün gözler kapıya dikildi. Koca Murat ağır adımlarla vakur bir tavırla salondan içeri girerek tahtına oturdu. Koca Murad'ın üzerinde, âdet mucibince koyu kırmızı satenden bir esvap, üstünde ise işlemeli saten yeşil renkte kürklü bir cübbe bulunuyordu. Biraz sonra elçinin koltuklarına birer çavuş girdiler. Bu âdet Murat Hüdevendigâr'ın Kosova'da şehadetinden sonra konulmuştu. Elçilerin, padişaha suikast yapmasına mâni olmak için iki koluna çavuşlar girmekte idi. Elçiyi bu şekilde hünkârın huzuruna getirdiler. Elçi, başından şapkasını çıkarmadı, huzurda boyun eğdi. Tercümanlığı bir Yahudi yapmakta idi.

Padişah:

- Yurdumuza hoş geldiniz, sefalar getirdiniz!

Dedi. Elçi de:

- Sefalar getirdim, ömrünüze ve saadetinize duacıyım. Macar milleti namına selâmlar getirdim.

Dedi. Elçi namesini takdim edeceği zaman çavuşlar koltuklarından çekildiler. Elçi namesini takdim etti. Sonra elçinin hediyeleri salona getirildi. Name okundu. Macarlar barış istiyorlardı.

Murat Gazi:

- Macarlar hiç rahat durmuyorlar, galiba Hıristiyan âlemine güveniyorlar. Bütün cihan birlik kurup ordular hazırlasa, yine hakkından gelirim. Sırp ve Ulahları aleyhimize durmadan teşvik ediyorlar. Belgrat Kalesi'ni de tahkim ettiler. Eğer bu hareketlerine devam ederlerse üzerlerine gelir, bütün Avrupa'yı baştanbaşa dolaşır, kızılelmayı alırım.

- Padişahım, Macarlar'ın Türk milletine karşı bir kinleri yoktur. Belgrat Kalesi memleketimize dâhil olduğu için tahkim ettik.

- Her ne hal ise düşmanlığınıza devam etmeyiniz. Bu nameyi göndermekle de dost olmak istiyorsunuz. Bize dost olana dost oluruz. Aman dileyene kılıç çekmeyiz!

Dedi. Bu müddet içinde ikindi vakti gelmişti.

Elçiye:

- Buyurun yemek salonuna, bir yemek yiyelim!

Dedi. Elçiyi yemek salonuna aldılar. Yemek salonunda geniş ve yuvarlak meşinden bir sofra kurulmuştu. Padişahın karşısına elçiyi oturttular. Koca Murad'ın önüne yeşil bir peşkir serildi. Etrafı yaldızlı büyük bir tabak içinde pilâv ve üzerinde et bulunan bir yemek getirildi. Köşede bulunan bir saz heyeti gayet güzel havalar çalmağa başladı. Saz sesleri içinde yemek yediler. Sonra da tatlı olarak elmasiye geldi. Elçi ile padişah yemeklerini yediler. Yemekten sonra elçi müsaade isteyerek saraydan ayrıldı.

Murat Gazi zamanında Türk satveti yüksek bir durumda idi. Bulgaristan ve Sırbistan, Türk buyruğuna girmiş bulunuyordu.

Macar elçisinin namesine göre Macar Kralı Sigizmund ile beş yıllık bir anlaşma imza edildi.

Fakat Bizans İmparatoru hiç rahat durmuyordu. Elinde koz olarak tuttuğu Şehzade Mustafa ile padişahı tehdit

ediyordu. Şehzade Mustafa, Yıldırım Bayezid'in oğlu idi. Ankara muharebesinde kaybolmuş, fakat Bizanslılar'a iltica etmişti. Buna "Düzmece Mustafa" adı verilmişti. Bizans İmparatoru, Mustafa'ya asker vererek, Anadolu'da isyan çıkartmağa çalışıyordu.

Bir hafta sonra Koca Murat Gazi, Sadrazam Halil Paşa'yı huzuruna çağırdı.

Padişah:

- Bizansa karşı sefere çıkmak zamanı geldi. Ne gibi hazırlık yaptın?

- Padişahım, kara ordusu emrinize hazır. Ayrıca donanmamız da hazırlığını tamamladı.

- O halde İstanbul'u kuşatmağa hazırız.

- Padişahım, İstanbul'u kuşatmağa değil, almağa hazırız.

- O, pek kolay değil. İstanbul birçok milletler tarafından kuşatıldı, Yıldırım Han da kuşattı, fakat alamadı.

- Tanrı size bu mübarek fethi nasip edecektir.

- Tanrı isterse...

- Padişahım, içinden çürümüş, ahlâkı bozulmuş milletleri Hazreti Allah korumaz, onlara nimetlerini vermez. Böyle milletleri münkariz eder.

- Ahlâksız milletler yaşayamaz.

- Bu muazzam şehir er geç Türklerin olacaktır.

- Bana nasip olmazsa, oğluma veyahut torunlarıma bu şanlı zaferin doğmasını Cenab-ı Hak'tan niyaz ederim.

- Tanrı yardımcımız ola!

- Bu sefere ne zaman çıkabiliriz?

- On güne kadar hazırlığımız tamam olur.

- Pekâlâ, gününü tayin et!

Dedikten sonra veziriazam huzurdan çıktı. Türklerin, Bizans üzerine büyük bir sefer hazırladıklarını duyan Bizans İmparatoru telâşa düştü. Zaman kazanmak bahane-

siyle, Koca Murad'a bir elçi ile pek çok hediyeler gönderdi. Elçi huzura kabul olundu.

- İmparatorunuzun arzusu nedir?

- Sizinle barış yapmaktır...

Koca Murat Gazi gözlerini elçiye dikerek:

- Siz gidiniz, imparatorunuza cevabı ben getireceğim!

Dedi. Elçi bunun ne demek olduğunu anladı, sapsarı kesilerek huzurdan ayrıldı.

Koca Murat Gazi Türk ordusuyla İstanbul'a doğru harekete geçti. Türk kara ordusu yola düzüldüğü sıralarda kırk parçadan müteşekkil Türk donanması da Çanakkale Boğazı'ndan hareketle İstanbul'un önünde demirledi, toplarını da İstanbul'a çevirdi Türk kuvvetleri İstanbul surlarının önüne gelerek surların önüne harb nizamı üzere yayıldılar. Sağ tarafta Anadolu askerleri, sol tarafa Rumeli askeri dizildiler. Bizanslılar hem karadan, hem de denizden kuşatıldıklarını görünce telâşa düştüler. Bütün kiliseler durmadan tehlike çanı çalıyor, imparator da surlara asker sevketmekte idi.

Türk kavuklularını gören Rumlar korkularından titremeğe başladılar. Çünkü Bizanslılar'da harb gücü kalmamıştı. Sefahat onları bitkin bir hale getirmişti. Hele Türk donanması onlara daha fazla dehşet verdi. Bizans'a ne karadan, ne de deniz yoluyla papadan bir yardım gelemeyecekti. Kuşatma devam edince, surlar içinde mahzur kalan insanlar da açlıktan öleceklerdi. Esasen Doğu Roma İmparatorluğu bir gölgeden ibaret kalmıştı. Rumeli ve Anadolu topraklarını tamamen kaybetmiş, ancak bir şehir devleti olarak ömrünü sürüklemekte idi. Er geç İstanbul Türklerin eline geçecek ebedî bir yurt olmağa namzetti. Bunu anlayan Bizans İmparatoru, bir müddet daha ömrünü uzatmak için Türklerle anlaşmaktan başka bir çare bulamadı. İmparator, bir harb divanı kurarak barış yapmak çarelerini aradı. Divan azaları da Murat Gazi ile bir barışa razı oldu-

lar. Bir elçi göndererek barış istediler. Koca Murat, Avrupa'da bir haçlı ordusunun hazırlandığını haber aldığından bu anlaşmaya razı oldu. Bu anlaşmaya göre Silivri, Terkos civarı imparatora kalmak şartıyla Karadeniz sahilleri de Türklere bırakıldı. Aynı zamanda otuz bin dûka altın vergi vermeğe de razı oldular. Koca Murat Gazi, Bizanslılar'a bir korku verdikten sonra Edirne'ye döndü. Türklerin bu zaferini duyan Germiyan Beyliği'nin beyi Yakup Bey, tebrik maksadiyle Edirne'ye geleceğini bildirdi. Türkler, Yakup Bey'e "Şahbaba", eşine de "Şah-ana" derlerdi. Bu zata karşı hürmetleri vardı. Şahbaba, Koca Murad'ı ziyaret etmek üzere Edirne'ye geldi. Kendisine yapılan karşılama töreni, cihanda kimseye nasip olmayan bir derecede parlak yapıldı. Memlekete döndüğü zaman, ölümünden sonra Germiyan topraklarının Osmanlı'lara verilmesini vasiyet etti. Bu suretle Kütahya ve havalisi Osmanlı Türkleri'ne katıldı.

Bu defa Sırplılar rahat durmuyorlardı. Murat Gazi, Sırplıları da yola getirmek üzere ordusunu hazırladı. Sırp Kralı, padişah ordularının üzerine geldiğini haber alır almaz, padişahla hoş geçinmek için kızkardeşi Mari'yi Murat Gazi'ye vermeyi teklif etti. Bazı yerleri çeyiz olarak da vereceğine söz verdi. Prenses Mari müstesna bir güzelliğe malikti. Güzelliği ve zarafeti ile ün salmıştı. Onu birçok asilzadeler istediği halde babası vermemişti. Siyasî bir dostluk kazanmak pahasına bu dünya güzeli kızını Murat Gazi'ye vermeğe razı oldu. Bu teklifi Koca Murat derhal kabul etti. Sırp Kralı bir elçi gönderdi.

Elçi:

- Gelinin çeyizi hazırlanmıştır. Adam gönderip cariyenizi aldırınız!

Dedi. Kızı almak üzere Üsküp'de bulunan İshak Bey'in eşini gönderdiler. Bu hatun bir heyetle birlikte Semedrova'ya gitti. Prenses Mari, burada bekliyordu. Bu hatun,

prensesi çeyizi ile birlikte alarak Edirne Sarayı'na getirdi. Prenses Mari gelinlik elbisesiyle bir dünya güzeli idi. Bütün saray halkı bu kıza hayran oldu. Hele asîl tavırları pek hoştu. Gelinlik kıyafetiyle Sultan Koca Murat Gazi'ye takdim ettiler. Murat Gazi bu güzel peri kızını görünce gözlerine inanamadı. Pek tatlı bir kızdı. Onu görür görmez sevdi. Esasen sevilmeyecek bir şey değildi. O gece bu Sırplı prensesin şerefine sarayda bir düğün gecesi tertip edildi. Herkes neşe içinde idi.

Fakat sarayda gülmeyen ve odasında gözyaşları döken bir tek kadın vardı. Bu, Sultan Murat Gazi'nin bir Türk kızı olan eşi Hümâ Hatun'du. Onun üzerine bir kuma gelmişti, hem de güzeller güzeli idi. Kadın gönlü bu... Derhal araya kıskançlık girdi. Bu gece sevgili eşi, başka bir kadının yanında idi. Buna kim olsa dayanamazdı. O, İsfendiyaroğlu'nun kızı idi. Hümâ Hatun da bir Türk güzeli idi. Hem de Türk ve Müslümandı, kuması ise bir Sırplı ve hem de Hıristiyan'dı. Bir Türk sarayında bir kâfir kızının işi ne idi? Siyaset bu. Memleket menfaati bunu böyle istiyordu, fakat kadın ruhu bunu hiç kabul edebilir mi idi? Herkes eğlenirken o, odasında durmadan ağlıyordu. Onu teselliye bile kimse gelmemişti. Hem de bir oğlan çocuk doğuran Haseki Sultan bile olamamıştı. Ya yeni gelin bir oğlan çocuk doğurursa ne olacaktı? O ikbal mevkiine yükselir, kendi de belki de bir odalık mevkiine düşebilirdi. Bunları düşündükçe deliye dönüyordu. O, valide sultan olmayacaktı. Talih belli olmaz, belki de valide sultanların en büyüğü olacaktı. Fakat şimdiden bir şey söylenemez.

Hümâ Hatun, bu geceyi pek acıklı olarak geçirdi. Hattâ intihar edecek derecelere düştü. Fakat metin oldu. Sırp kızının Türk sarayında tutunamayacağını düşünmek suretiyle teselli buldu. Kendisini yatağına attı. Tek olarak daldı. Eşi başkasının odasında idi. Bu durum bir kadın için pek hazin idi.

O gece saray yerinden oynadı. Sırp Kralı Jorj Brankoviç'in kızkardeşi Mari için muhteşem bir düğün yapılmıştı. İlk eşi Türk kızı ise, mahzun bir köşeye çekilmiş, nihayet halsiz bir halde uyuyabilmişti. Sabahleyin onu, padişahın annesi Emine Sultan ziyarete geldi. Hümâ Hatun'u pek perişan buldu. İki gözü iki çeşme ağlamış, göz kapakları şişmişti. Valide Sultan'ı görünce tekrar boşaldı. Emine Sultan:

- Ne var kızım, saraydan ölü çıkmış gibi böyle ne ağlıyorsun?

- Hünkârın bana yaptığı bu hakaret nedir?

- Ah kızım, bu sultanlara mahsus bir âdettir. Onların daima dört eşi ve yüzlerce cariyesi olur. Bunu sen de bilirsin!

- Fakat elimde değil, ben dayanamadım..

- Neden kızım?

- Çünkü ben Sultan Murad'ı çok seviyorum, onun saltanatı için ona varmadım. Eşi olmak için evlendim. Ben, onu kocam olarak sevdim. Öylece de seveceğim.

- Ben de bunu böyle biliyorum. Sana bir gelin muamelesi değil, evlât muamelesi yapıyorum.

- Teşekkür ederim, her zaman minnettarınızım!

- Padişah karısı olanların bu iş başına gelmektedir. Bu, onların alın yazısıdır.

- Fakat pek ağır değil mi?

- Sen sabret, sabreden muradına erer.

- Benim bir tek muradım var, o da Murad'ımdır.

- Senin muradın bir erkek evlâda malik olmaktır. O zaman haseki sultan olursun..

- Bunu da Ulu Tanrı'm bilir.

- O bilir ve iyi yapar.. Murad'ıma bir şehzade lâzım.. Hem de bir Türk kızından olması lâzım.. Ecnebi kadınlardan doğan erkek çocuklar padişah olamazlar..

- Öyle mi?

- Evet kızım, bu, tâ Oğuz Han'dan bu yana gelmiş bir töredir. Padişah olacakların babası ve annesi muhakkak Türk olmalıdır. Sırp kızı oğlan da doğursa o, padişah olamaz..

Deyince Hümâ Hatun derin bir nefes aldı:

- Doğru, bunu ben annemden de duymuştum.

- Bunun için hiç tatlı canını üzme..

- Peki anneciğim..

Diye ona söz verdi.. Valide Sultan:

- Sana bir kahvaltı göndereyim. Sakın onu yememezlik etme..

- Emriniz başım üstüne.

Dedi. Valide Sultan, Hümâ Hatun'un odasından çıktı. Sarayda padişahlardan sonra sözü geçen, valide sultanlardı. Emine Hatun da hakikî asîl bir kız olan Hümâ Hatun'u çok seviyordu. Onun üzülmesini istemezdi.

Öğleden sonra Valide Sultan oğlunu harem dairesine çağırttı. Padişah derhal gitti. Valide Sultan:

- Yeni eşin hayırlı olsun. Memnun oldun mu?

- Terbiyeli kız.

- Aynı zamanda çok güzel.

- Güzel.

- Oğlum, güzellik para etmez. Ahlâkı bakalım nasıl?

- Zamanla belli olur.

- Dinini değiştirip Müslüman olacak mı?

- Serbest bıraktım.

- Demek yine puta tapacak.

- Ne yapalım, Hıristiyan anadan doğmuş.

- Doğru oğlum, Müslüman olsa ne çıkar, Türk soyundan değil ki..

- Evet anne bizden değil, fakat insan.

- Tabiî oğlum, biz insanlığa da saygı gösteren asîl ruhlu insanlarız.

- Sağ ol anneciğim.

Valide Sultan:

- Şimdi hakikî eşin Hümâ Hatun'u ziyaret et.

- Ne yüzle?

- Ben, onu yola getirdim.

- Ne diyor?

- İki gözü iki çeşme, sabaha kadar ağlamış.

- Vah! Benim gözümün ilk ağrısı. Demek çok ağlamış öyle mi?

- Hem de pek çok. Bilirsin ki, o seni candan sevmektedir.

- Ben de onu çok severim.

- Hakikaten seviyor. Ben saltanat düşkünü değilim. Bana eşim lâzım, diyor.

Murat Gazi gülerek:

- Şimdi eşini kaptırdı.

- Hiç zannetmem.

- Anne, ben Hümâ'dan hiç vazgeçer miyim? O benim helâlımdır. Diğerleri gözdelerimdir.

- Hele sana bir oğlan doğurursa...

- Başımın tacı olur.

- Hamile olduğundan haberin var mı?

- Var!

- Karnının şişliğine bakarsan, galiba oğlan.

- İnşallah anneciğim.

- Şimdi çok üzgün, git onun gönlünü al!

- Başüstüne anneciğim.

- O Sırp kızı Edirne Sarayı'nda kalacak mı?

- Hayır!

- Nereye gidecek?

- Nereye mi, Bursa Sarayı'na göndereceğim.

- Çok iyi edersin. Ara sıra ziyaretine gidersin.

- Öyle yapacağım.

- Ne zaman göndereceksin?

- Hemen olmaz, bir hafta sonra onunla Bursa'ya gidip, onu orada bırakıp döneceğim.

- Gel seni bir öpeyim, benim akıllı oğlum.

Diyerek oğlunu öptü. Padişah da annesinin elini öptü. Sonra:

- Haydi vakit geçmeden sultanı bir gör.

- Peki anneciğim.

Diyerek Hümâ Hatun'un odasına gitti. Hümâ Hatun sedirin yastığına başını koymuş, gözleri yaşlı yatıyordu. Murat Gazi:

- İki gözümün nuru, benim ilk gözümün ağrısı sultan.

Diye hitabetti. Hümâ Hatun yavaşça gözünü açarak Sultan Murad'a baktı.

- Benim şahin bakışlı sultanım.. Niçin öyle durgunsun, yoksa bana dargın mısın?

- Dargın olsam da elden ne gelir. Kaderimdir.

- Senin kaderinde ne var?

- Ne olacak, saraya kuma geldi.

Dediği zaman yanına oturdu.

- O gözde, sen eşimsin.

- İnanayım mı?

- Bugüne kadar anlayamadın mı?

- Aldanmışım.

- Neden?

- İşler meydanda. Sırp kızı saraya yerleşti.

- Sultanım, bunlar siyasi evlenmelerdir. Bütün dünya Müslümanları bunu yapar.

- Eski karıları ne olur?

- Kadınefendi olarak kalır.

- Evet! Bir köşeye atılır. Yeni sevgili ile hoş saatler geçirilir.

- İşte o kadar. Yalnız hoş vakit geçirilir.

- İyi ya, ben de bunu diyorum.

- Hoş vakit gözde ile, ebedî aşk ise eşe aittir.

- Bu erkek sözü, inanılmaz ki.

- Bir kalbde bir tek sevgi olur, iki olamaz.

Deyince sultan güldü. Murat Gazi de eşini göğsüne aldı, onu sevdi ve okşadı. Kadın gönlü bu, derhal derdini unuttu.

Hümâ Hatun:

- O kadını da, beni sevdiğin kadar sevecek misin?

- Bana inan benim birinci Kadınefendi'm olarak kalacaksın, o senin emrindedir.

- O beni dinler mi?

- Sarayda gelenek böyledir.

- Bu sözlerinize inanayım mı?

- Bana inanacaksın ki, o zaman bahtiyar olacaksın, şüphe ve kıskançlık insanı mahveder.

- Ne yapalım ki, bu bizim kadınların elinde değil.

- Eşinden şüphe etmeyeceksin. Hem kıskanç olmayacağına bana söz ver.

Hümâ Hatun başını önüne eğdi ve sustu.

- Niçin susuyorsun?

- Bilmem ki.

- Demek kendine güvenemiyorsun.

- Kendime değil erkeklere inanamıyorum.

- Ben o erkeklerden değilim.

- Evet, yüksek bir yaradılışınız var.

- O halde bana inan.

- İnandım!

- Söz mü?

- Söz veriyorum.

Dediği zaman Sultan Murat Gazi cebinden bir kutu çıkardı. Sonra kutuyu açtı, içinden bir dizi siyah inci gerdanlık çıkardı, Hümâ Hatun'un boynuna taktı. Kadın ruhu bu, eşi tarafından kendisine verilen bu hediye ona dünyayı bağışlamış kadar oldu. Çok sevindi. Hele boynuna bir padişah eliyle takılan bu inciler, onu sonsuz olarak

bahtiyar etmeğe kâfiydi. Kadın okşanma kadar, alınanları da sever. Hele bu hediye süse ait olursa, sevinç daha fazla olur. Hümâ Hatun bir çocuk gibi sevindi. Hediye edilen beyaz inci değil, siyah inciydi, hiçbir sultanda böyle bir inci yoktu. Kollarını eşine uzatarak:

- Bunlar benim mi?

- Sevgilim, senin.

- Çok teşekkür ederim.

Diyerek eşinin göğsüne dayandı. Murat Gazi bu güzel eşini sevdi ve okşadı. Eşinin gönlünü bu şekilde aldıktan sonra:

- Sultanım hoşça kal!

Diye ayağa kalktı. Ona tekrar tatlı tatlı bakarak üzülmesin diye ona itimat verdi. Hakikaten Hümâ Hatun teselli bulmuş, içindeki boşluğu doldurmuştu.

Hümâ Hatun da:

- Güle güle!

Dedi. Koca Murat eşini tekrar sevdikten sonra yanından ayrılıp odasından çıktı.

Hümâ Hatun neşeli idi. Doğruca aynanın karşısına giderek, kocasının boynuna taktığı siyah inciye baktı. Beyaz gerdanındaki bu siyah incilerle daha bir güzellik kazanmıştı. Esasen Hümâ Hatun sarayın içinde bir inci idi. Ahlâk itibarıyla çok yüksek, terbiye bakımından tam bir sultan hanımdı. Onu kocası kadar Valide Sultan da çok seviyordu. Valide Sultan'ın en büyük endişesi, acaba Hümâ Hatun ne doğuracaktı, kız mı, oğlan mı? Bu çok mühimdi. Osmanlı Hanedanı verasetle devam ediyordu. Osmanoğlu neslinin devam etmesi lâzımdı. Bu da padişahların oğlan çocuğa malik olmalarıyla kabildi. Şayet padişahların şehzadeleri bulunmazsa Osmanlı Hanedanı sönecekti. Bu soy, dünyanın en kuvvetli padişahlarını yetiştirmişti. Murat Gazi'nin bir oğlu olursa kimbilir tarihlere ne gibi şan salacaktı. Bunu hem Hümâ Hatun, hem

de Valide Sultan ve padişah düşünüyordu. Koca Murat bir oğlan çocuğa malik olursa, ne kadar bahtiyar olacaktı. Şehzadesini en büyük hocalarla yetiştirecekti. Zamanında büyük âlimler vardı. Bunların birçoğunu oğluna öğretmen tayin edecekti. Murat Gazi buna niyetliydi. Tâ ki, Hümâ Hatun bir oğlan doğursun... Hümâ Hatun artık aşermeğe başlamış, doğum günleri yaklaşmıştı.

Koca Murat Gazi eşi Hümâ Hatun'un odasından çıktıktan sonra, Valide Sultan'ın yanına gitti; annesine:

- Anneciğim, sözünü yerine getirdim.

- Berhudar ol oğlum.. Çok iyi ettin! Sultan ne dedi?

- Tabii onu üzgün buldum. Teselli ettim, sonra da siyah inci gerdanlığı boynuna taktım.

- O ne yaptı?

- Sevinçten çılgına döndü, her şeyi unuttu.

- Biz kadınlar böyleyiz. Bir tatlı söz, bir de hediye tamam.

- Anne, babam da sana böyle mi yapardı?

- Sus. Öyle şey evlâtlara anlatılmaz.

Deyince, gülüştüler. Annesi:

- Şimdi ikinci öğüdüm. Sultan gebedir, üzülmeğe gelmez. Bunun için yarından tezi yok, sen Mari'yi Bursa'ya götür...

- Anneciğim, pek çabuk olmaz mı?

- Canım balayı yapacağız dersin. O bu söze sevinir.. Alır Bursa'ya götürürsün.

- Ya Bursa Sarayı'nda kalmazsa?

- Edirne hudut boyudur. Her zaman tehlikelidir. Onun için Bursa'yı tercih ettim, dersin.

- Pek akıllısın anneciğim.

- Siz erkekler her şeyde akıllı olursunuz. Fakat kadınları idarede pek âciz olursunuz.

- Çok doğru. Dünyada kadınları idare etmek, bir kaleyi fethetmekten daha güçtür.

Mari ve Hümâ Hatun

- Hele senin gibi bir aslana birkaç kale hiç gelir.

- Teşekkür ederim. İltifat ediyorsun. Fakat İstanbul'u alamadım.

- Onu doğacak oğlun alacaktır.

- Bakalım oğlan olacak mı?

- Bana malûm oldu, olacaktır. Hem de İstanbul'un fatihi olacaktır.

- Fatih mi?

- Evet fatih olacak. Peygamberimizin fethetmesini arzu ettiği kumandan oğlum olamadıysa, torunum olacaktır. Eğer sağ kalırsam, görürüm.

- İnşallah görürsün anneciğim.

- Tanrı'dan tek muradım, bu *Feth-i mübîn*'i* görmektir.

- Murad'ını Cenab-ı Hak yerine getire.

- Er geç bu fetih olacaktır!

Dedi. Murat Gazi:

- Mari'yi birkaç gün sonra Bursa'ya götürmeyi düşünüyorum.

- Nasıl istersen oğlum. Tâ ki onu bu saraydan uzaklaştır.

Dedikten sonra Murat Gazi annesinin odasını terketti. Selâmlık dairesine giderek memleket işleriyle meşgul oldu. Akşam üzeri Mari ile yemek yedi. Ona sordu:

- Sarayımdan memnun musunuz?

- Önce sizden, sonra sarayınızdan.

- Çok teşekkür ederim.

- Edirne'de uzun oturmak insanın canını sıkar. Ben sık sık Bursa'ya giderim. Orası Anadolu'nun en güzel bir şehridir. Hele Uludağ çok güzeldir.

- Ben de görmeyi arzu ederim.

- Bu haftanın sonunda sizinle Bursa Sarayı'na gidelim. Orayı buradan daha çok seveceksiniz. Esasen Edirne her zaman için tehlikeli!

---

* Feth-i mübîn: Pek açık fetih; kesin zafer.